

Funduszu Rozwoju Regionalnego projektów dotyczących gospodarki wodno- ściekowej, gospodarki odpadami, pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.

Fundacja Promocji Zdrowia i Odnawialnych Źródeł Energii

Celem Fundacji Promocji Zdrowia i Odnawialnych Źródeł Energii są działania w sferze: alternatywne Źródła energii, czysta produkcja, działalność charytatywna, wydawnicza, edukacja, informacja, ochrona powietrza/atmosfery, ochrona przyrody, ochrona środowiska, ochrona warstwy ozonowej, polityka ekologiczna, poszanowanie energii, promocja zdrowia, rolnictwo, szkolenia, technologie ochrony środowiska, transport, wspieranie działań ekologicznych, zdrowa żywność, zdrowie. Przedmiotem działań organizacji są badania naukowe, ekspertyzy, opracowania, dotacje na działalność ekologiczną działalność wydawniczą, działania gospodarcze, edukacja, konferencje, szkolenia i seminaria.

Narodowa Agencja Poszanowania Energii

Narodowa Agencja Poszanowania Energii (NAPE S.A.) powstała z inicjatywy Fundacji Poszanowania Energii, w odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie na inwestycje energooszczędne. Misją NAPE S.A. jest „*stymulacja polskiego rynku użytkowników energii w kierunku jej efektywnego i racjonalnego użytkowania, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju*”. Agencja oferuje pomoc dla gmin i miast, firm i przedsiębiorstw, spółdzielni oraz jednostek budżetowych w sferze planów związanych z produkcją i zaopatrzeniem w energię jak również wynikających z eksploatacji istniejących systemów energetycznych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki paliw odnawialnych.

Inicjatywa CIVITAS II

Inicjatywa CIVITAS adresowana jest do tych miast, które chcą wpływać na realizowaną politykę transportową i podążać w kierunku czystego transportu miejskiego. W inicjatywie CIVITAS I udział brało 19 miast, które pracowały nad opracowaniem i wdrożeniem strategii i schematów rozwoju lub korzystania ze środków transportu, zmierzających do czystego, efektywnego energetycznie, harmonijnego i zrównoważonego transportu miejskiego. Proponowana przez Komisję Europejską inicjatywa CIVITAS II jest kontynuacją wcześniejszych prac, ma je rozszerzać i uzupełniać.

URBAN II

W tym programie władze lokalne, organizacje pozarządowe lub przedsiębiorcy składają projekty związane z rewitalizacją gospodarczą i społeczną miast Unii Europejskiej liczących przynajmniej 100 000 mieszkańców. Strefy miejskie ubiegające się o pomoc z programu URBAN II muszą spełniać co najmniej trzy warunki z niżej wymienionych: wysoka stopa bezrobocia, mała aktywność ekonomiczna, wysoki stopień biedy, konieczność rekonwersji wynikającej z trudności ekonomicznych i socjalnych, duża liczba imigrantów, mniejszości etnicznych, niska stopa edukacji, wysoka przestępczość, zdegradowane środowisko. Program jest w całości finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Fundusz Spójności

Celem funduszu jest wzmocnienie spójności społecznej i gospodarczej Unii poprzez finansowanie dużych projektów tworzących spójną całość w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury transportowej. Fundusz Spójności współfinansuje przede wszystkim projekty służące rozwojowi infrastruktury publicznej. Pomiędzy projektami z zakresu ochrony środowiska i infrastruktury transportowej musi być zachowana równowaga podziału funduszy, która została ustanowiona na poziomie 50% dla każdego sektora.

2. Charakterystyka gminy

Położenie

Gmina Dąbrowa Chełmińska leży w północno - wschodniej części powiatu bydgoskiego. Jako jedyna w powiecie bydgoskim leży po prawej stronie Wisły, w zachodniej części Pojezierza Chełmińskiego, na wschód od miasta Bydgoszcz. Gmina leży w granicach trzech mezoregionów fizyczno - geograficznych. Część centralna gminy, zajmująca największy obszar, położona jest na Pojezierzu Chełmińskim, część zachodnia i północna leży w tzw. Dolinie Fordońskiej – Dolinie Dolnej Wisły. Część południowa położona jest w granicach Kotliny Toruńsko – Bydgoskiej, która stanowi fragment pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej.

Gmina Dąbrowa Chełmińska sąsiaduje z następującymi gminami: Bydgoszcz, Unisław Pomorski, Zławieś Wielka (powiat toruński) oraz z gminą Solec Kujawski i Dobrcz (powiat bydgoski). Gmina ma powierzchnię 124,6 km². Gmina podzielona jest na 14 sołectw, w których znajdują się 22 miejscowości: Bolumin, Boluminek, Czarze, Czemlewo, Dąbrowa Chełmińska, Dębowiec, Gzin, Gzin Dolny, Janowo, Mała Kępa, Mozgowina, Nowy Dwór, Ostromecko, Otowice, Pień, Rafa, Reptowo, Strzyżawa, Słończ, Wałdowo Królewskie, Wielka Kępa.

Sytuacja demograficzna

Na terenie gminy zamieszkuje 7230 mieszkańców (stan na 31.XII.2006r). Cechą charakterystyczną sieci osadniczej jest koncentracja mieszkańców trzech największych miejscowości: Dąbrowie Chełmińskiej, Ostromecku i Czarzu. Równocześnie 8 miejscowości liczy mniej niż 100 mieszkańców.

Tab. 3 Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach

LP.	NAZWA MIEJSCOWOŚCI	LICZBA LUDNOŚCI	
		w roku 2006	w roku 2011 (prognozowana)
1.	Bolumin	261	290
2.	Boluminek	145	150
3.	Borki	40	34
4.	Czarze	980	1100
5.	Czemlewo	262	270
6.	Dąbrowa Chełmińska	1911	1960
7.	Dębowiec	175	173
8.	Gzin	492	500
9.	Gzin Dolny	83	87
10.	Janowo	286	296
11.	Mała Kępa	37	32
12.	Mozgowina	66	65
13.	Nowy Dwór	370	450
14.	Ostromecko	929	1120
15.	Otowice	172	190
16.	Pień	41	39
17.	Rafa	137	139
18.	Reptowo	77	98
19.	Strzyżawa	219	250
20.	Słończ	90	88
21.	Wałdowo Królewskie	438	520
22.	Wielka Kępa	19	13
	Ogółem	7 230	7 864

[GUS]

Charakterystycznym elementem wyróżniającym gminę w całym województwie jest bardzo mała gęstość zaludnienia, wynosząca 58 osób/km², w stosunku do całej powierzchni terenu.

Tab. 4 Struktura wiekowa mieszkańców

WIEK	PLEĆ	stan na dzień 31.12.2006
0-18 lat	M	989
	K	949
19-65lat 19-60 lat	M	2343
	K	2156
powyżej 65lat powyżej 60 lat	M	275
	K	518
ogółem	M	3607
	K	3623
	M + K	7230
Urodzenia		93
Małżeństwa		61
Zgony		52

[wg danych USC Dąbrowa Chełmińska]

Na podstawie danych statystycznych przyjmuje się, że liczba mieszkańców będzie wzrastać, do czego w szczególności przyczynią się ruchy migracyjne, w mniejszym natomiast stopniu przyrost naturalny. Ma to także związek z rozwojem budownictwa mieszkaniowego, atrakcyjnością terenów i bezpośrednim sąsiedztwem z dużym miastem. Szacuje się, że w najbliższych latach coroczny przyrost wynikający z różnicy urodzeń i zgonów wyniesie około 90 - 150 osób. Na rok 2007 prognozuje się wzrost liczby mieszkańców do poziomu około 7,3 - 7,4 tys. osób, natomiast na rok 2011, prognoza wynosi około 7864 osób.

Rolnictwo

Gmina Dąbrowa Chełmińska jest gminą rolniczą, ma charakter rolniczo – usługowy. Grunty rolne zajmują około 40% powierzchni gminy, natomiast lasy 47%, pozostałe grunty (pod budynkami, podwórzami, drogami, czy zbiornikami wodnymi) zajmują około 13% powierzchni Gminy.

Tab. 5 Struktura użytkowania gruntów

L.p.	Rodzaje gruntów	Powierzchnia ewidencyjna [ha]	Udział w ogólnej pow. (%)
1	Powierzchnia ogółem	12.462	100
2	Obszary użytkowane rolniczo	5.178	41,55
3	Użytki leśne	5.853	46,97
4	Tereny osiedlowe	221	1,77
5	Tereny komunikacyjne	389	3,12
6	Wody	485	3,89
7	Inne tereny	336	2,70

[POŚ]

Warunki środowiskowe

Dąbrowa Chełmińska jest gminą o dość mocno rozwiniętej funkcji leśnej. Są one bogactwem krajobrazowym i przyrodniczym terenu gminy stanowiącym 45% ogólnej powierzchni. Lasy w przeważającej części publiczne znajdują się w zarządzie Nadleśnictwa Toruń (obręb leśnego Ostromecko), które zarządza 7 leśnictwami, w większości położonymi na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska. Lasy ochronne, głównie glebochronne i wodnochronne, na terenie gminy zajmują ok. 54 % ogólnej powierzchni lasów.

Dąbrowa Chełmińska jako gmina położona jest w części w rejonie doliny Wisły, w której dominują mady (35%), które są niezwykle przydatne dla produkcji rolniczej, a pod użytkami zielonymi są wysoko produkcyjne stanowiąc potencjalne zaplecze produkcji siana. Udział gleb objętych ochroną, występujących w klasach I – IVb w ogólnym areale gruntów ornych wynosi 63,4%, z tego R II – 0,1%, R IIIa – 9,2%, R IIIb – 18,0%, R IVa – 23,0% i R IVb – 13,1%. Gleby o najwyższej bonitacji położone są w środkowej części gminy (Bolumin, Nowy Dwór, Gzin). Udział gleb klas bonitacyjnych I – IV w ogólnym areale użytków zielonych wynosi 77,4%. Odczyn większości gleb jest lekko kwaśny, gleby są względnie zasobne w przyswajalne dla roślin składniki pokarmowe, o dość dobrym stopniu kultury. Gleby na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska na ogół są wolne od zanieczyszczeń metalami ciężkimi. Gleby są dość mocno zróżnicowane pod względem typologicznym.

Warunki środowiskowe a szczególnie urozmaicona rzeźba terenu przyczyniły się do powstania zagrożenia erozyjnego na pewnej powierzchni użytków rolnych w tym erozja wąwozowa (1562 ha użytków rolnych), erozja wodna powierzchniowa (222 ha) i erozja wietrzna (1209 ha). Zagrożenie erozją jest uzależnione od typu krajobrazu. Niski odsetek gleb zagrożonych erozją wodną typu powierzchniowego uwarunkowany jest stosunkowo płaską rzeźbą terenu i dużą lesistością. Znacznie większy zasięg erozji wietrznej związany jest z bezleśnością i pozbawieniem zadrzewień śródpolnych terenów otwartych.

Gmina Dąbrowa Chełmińska odznacza się wielką różnorodnością szaty roślinnej. Zachowały się wyspy naturalnych zespołów roślinnych. Można mówić o ogromnym bogactwie fauny i flory, różnorodnych krajobrazach, śródleśnych oczkach wodnych. Z powodu dużych różnic wysokości, możliwy jest wgląd w krajobraz, szczególnie w silnie rozciętych dolinkach i wąwozach (np. w rejonie Rawy i Mozgowiny). Największe obszary bagienne znajdują się w pobliżu Dąbrowy Chełmińskiej (13,39 ha) i Wałdowa Królewskiego (3,93 ha). W gminie zarejestrowanych jest 136 pomników przyrody, z tego: w Ostromecku 68, Boluminku 23, Boluminie 10, Małej Kępie 15 i Wałdowie 10.

Walory turystyczne

Gmina Dąbrowa Chełmińska jako gmina sąsiednia miasta Bydgoszczy, z siedzibą w Dąbrowie Chełmińskiej, oddalona zaledwie 12 km od granicy aglomeracji miejskiej - stanowi obszar dogodny do zamieszkania jak również wypoczynku i rekreacji.

Gmina leży po prawej stronie Wisły zajmując bardzo cenne przyrodniczo tereny.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy oraz jej położenie (w zakolu rzeki Wisły), sprawiły, że blisko połowa powierzchni (tj. 6032,0 ha) została włączona w granice „Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego”. Stawia to gminę w czołówce, jeżeli chodzi o atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną terenu.

Na terenie gminy znajdują się cztery rezerваты przyrody:

- rezerwat brzozy karłowatej w miejscowości Linie. Brzoza karłowata rośnie w tysiącach egzemplarzy. W wielu miejscach tworzy zwarte zarośla, wysokość rzadko przekracza 1 m.
- las mariański, położony w okolicach Ostromecka. Wśród rozległych borów sosnowych stanowi on interesującą wyspę grodu-lasu dębowo-grabowego. Przez rezerwat przebiega żółty szlak turystyczny. Na południowym skraju znajdują się źródła wody mineralnej.
- rezerwat czapli siwej znajdujący się we wsi Reptowo

- rezerwat „Wielka Kępa Ostromecka” leży na tarasie zalewowym. Przedmiotem ochrony jest las łęgowy wierzbowo-topolowy i wiązowo-jesionowy.

Przez teren gminy prowadzą następujące znakowane trasy turystyczne:

- o Rezerwatów Chełmińskich – z Bydgoszczy do Chełmna, o długość 48,4 km, prowadzący w obrębie gminy przez Strzyżawę – skrajem rezerwatu „Wielka Kępa Ostromecka” – Ostromecko – rezerwat „Las Mariański” – Reptowo – rezerwat „Reptowo” – Janowo – Gapie Góry – Gzin Górny;
- o Orlich Gniazd – z Ostromecka do Kamieńca, o długość 14,8 km biegnący terenami leśnymi, skarpą wzdłuż zakola Wisły; przez południowo – zachodni fragment gminy przechodzi także ogólnopolski Szlak Cystersów.

Obszar parku reprezentuje dużą wartość, szczególnie dla turystyki poznawczej, natomiast znaczne zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych, licznie występujące pomniki przyrody i użytki ekologiczne są atrakcyjnym walorem dla turystyki krajoznawczej i kwalifikowanej.

Rozwój gospodarczy

Z uwagi na swoje położenie, posiadanie chronionych terenów krajobrazu nadwiślańskiego oraz wydzielonych terenów pod inwestycje, gmina Dąbrowa Chełmińska stanowi nie tylko atrakcyjne miejsce dla turystyki, ale również dla działalności gospodarczej. Jako gmina o charakterze rolniczo - usługowym, z przewagą przetwórstwa owocowego, usług metalowo odlewniczych, piekarniczych, drzewnych, jest obszarem o dobrze rozwiniętej przedsiębiorczości. Większość podmiotów gospodarczych stanowią firmy osób fizycznych, działające przeważnie w sferze handlu i naprawy, sferze budowlanej i produkcji. Do głównych ośrodków gospodarczych gminy zalicza się miejscowości: Dąbrowa Chełmińska, Strzyżawa i Ostromecko.

Obecnie liczba przedsiębiorców na terenie gminy wynosi 421.

Do największych pracodawców w gminie zaliczają się:

- o Dulcet Sp. jawna, Strzyżawa (70 zatrudnionych osób)
- o P.P.U. UNIMAT Otowice 41 (124 zatrudnione osoby)
- o GLOBUS POLSKA Sp. z o.o. Oddział w Dąbrowie Chełmińskiej (liczba zatrudnionych osób – 150)
- o Wody Mineralne Ostromecko, Ostromecko (liczba zatrudnionych – 176)

Tab. 6 Struktura branżowa firm

L.p	Rodzaj działalności	Liczba podmiotów
1.	rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	3
2.	przetwórstwo przemysłowe	12
3.	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1
4.	budownictwo	28
5.	handel i naprawy	77
6.	hotele i restauracje	8
7.	transport, gospodarka magazynowa i łączność	13
8.	pośrednictwo finansowe	2
9.	nauka	2
10.	administracja	2
11.	edukacja	1
12.	ochrona zdrowia	1
13.	pozostałe usługi	104

Komunikacja

Gmina posiada dogodną łączność komunikacyjną leżąc na trasie drogowej Bydgoszcz–Toruń, a także Bydgoszcz–Chełmno–Wąbrzeźno, i kolejowej Bydgoszcz–Chełmża–Brodnica (linia kolejowa pasażerska nieczynna). Przez obszar gminy przechodzą: droga krajowa nr 80, droga wojewódzka nr 551.

3. Gospodarka ciepła

3.1. Stan istniejący

Na terenie Gminy Dąbrowa Chełmińska większość zabudowań mieszkalnych ma charakter domów jednorodzinnych, bądź tzw. bliźniaków. Budynki wielomieszkaniowe stanowią niewielki procent zabudowań, z reguły zamieszkuje je od kilku do kilkunastu rodzin.

W ciągu ostatnich trzech lat oddano do użytku następującą liczbę budynków mieszkalnych:

- w 2001 r. – 8 szt.
- w 2002 r. – 18 szt.
- w 2003 r. – 47 szt.
- w 2005r. – 21 szt.
- w 2006r. – 21 szt.

W perspektywie kolejnych kilku lat należy spodziewać się dalszego wzrostu budownictwa mieszkalnego na terenie gminy, co jest związane z ogólnie panującymi tendencjami do osiedlania się na peryferiach dużych miast oraz przeznaczaniem w miejscowych planach zagospodarowania nowych terenów pod zabudowę.

Na terenie gminy brak jest scentralizowanego systemu grzewczego zaopatrującego w energię ciepłą gospodarstwa domowe i instytucje. Gmina nie jest również zgazyfikowana przewodowo.

Zródłem ciepła dla poszczególnych mieszkań są głównie piece kaflowe, a także lokalne c.o. Według Narodowego Spisu Powszechnego, budownictwo mieszkaniowe na terenie gminy obejmuje 1839 mieszkań, o łącznej powierzchni 138.332 m². Budynki te zamieszkałe są na stałe przez 6811 osób. Najwięcej mieszkań to lokale o powierzchni użytkowej 60 – 79 m² (364 mieszkania), najmniej jest natomiast mieszkań o powierzchni poniżej 30m² (92).

Obiekty użyteczności publicznej na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska zlokalizowane są głównie w miejscowościach: Dąbrowa Chełmińska, Ostromecko i Czarze.

Tab. 7 Obiekty użyteczności publicznej

Lp.	Rodzaj obiektu	Miejscowość
1	Urząd Gminy	Dąbrowa Chełmińska
2	Poczta Polska	Dąbrowa Chełmińska oraz oddział w Czarzu i Ostromecku
3	Gminna Przychodnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	Dąbrowa Chełmińska, Ostromecko i Czarze
4	Bank Spółdzielczy w Bydgoszczy	Oddz. w Dąbrowie Chełmińskiej
5	Lecznica dla Zwierząt	Dąbrowa Chełmińska
6	Apteka „Pod Gryfem”	Dąbrowa Chełmińska
7	Biblioteki	Dąbrowa Chełmińska oraz filie w Czarzu i Ostromecku
8	Świetlice Wiejskie	Dąbrowa Chełmińska, Ostromecko, Czarze, Wałdowo Król., Gzin Górny
9	Posterunek Policji	Dąbrowa Chełmińska

[PGO]

Na terenie gminy funkcjonują trzy Zespoły Szkół: w Dąbrowie Chełmińskiej, Czarzu i Ostromecku oraz Szkoła Podstawowa Wałdowie Królewskim. W skład Zespołu Szkół wchodzi: przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum.

Poza tym zlokalizowane są także 3 przedszkola i zerówki w miejscowościach: Dąbrowa Chełmińska, Czarze i Ostromecko oraz oddział zerowy w Wałdowie Królewskim.

W Gminie znajdują się budynki o powierzchni zabudowy powyżej 1000m²

1. Budynek szkoły z salą gimnastyczną w Dąbrowie Chełm. – 2.099 m²
2. Budynek szkoły z salą gimnastyczną w Czarzu – 1.628 m²
3. Budynek szkoły z salą gimnastyczną w Ostromecku - 1476 m²
4. Budynek produkcyjny firmy UNIMAT w Otowicach – 1404 m²
5. Budynki magazynowo produkcyjne Wody Mineralne Ostromecko :
ul. Zdrojowa 3 - 2 budynki o pow. zabudowy 2.020 m²
ul. Bydgoska 21 - 1 budynek - 1373 m²
6. Zamrażalnia owoców i warzyw GLOBUS w Dąbrowie Chełm. – 7.295m²
7. Magazyny w Dąbrowie Chełm. ul. Fermowa – 7.500 m².

Dyrektywa 2001/91/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków wymaga od Państw Członkowskich zapewnienia, że w przypadku nowych budynków o powierzchni użytkowej powyżej 1 000 m², przed rozpoczęciem budowy brane są pod uwagę techniczne, środowiskowe i ekonomiczne możliwości zastosowania systemów alternatywnych, takich jak kogeneracja ciepła i energii elektrycznej.

Gmina Dąbrowa Chełmińska jest obszarem o dobrze rozwiniętej przedsiębiorczości. Głównymi ośrodkami gospodarczymi gminy są miejscowości Dąbrowa Chełmińska, Strzyżawa oraz Ostromecko. Przedsiębiorcy działają głównie w branżach: handel i naprawy, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, transport, gospodarka magazynowa.

Źródła ciepła

Do nośników energii zaliczyć należy: prąd elektryczny, paliwo gazowe (gaz płynny LPG), paliwa stałe (węgiel kamienny: miał, koks, drewno i inne) oraz ciekłe (olej opałowy). W Gminie Dąbrowa Chełmińska nie ma scentralizowanych systemów zaopatrzenia w ciepło. Potrzeby ciepłe w gminie są zaspokajane poprzez:

- o kotłownie lokalne
- o kotłownie przemysłowe na biomasę drzewną (odpady drzewne, trociny tartaczne) i olej opałowy
- o lokalne indywidualne źródła ciepła na: biomasę drzewną, paliwo węglowe (głównie węgiel kamienny), gaz LPG, olej opałowy, elektryczne urządzenia grzewcze.

W Gminie Dąbrowa Chełmińska istniejące obiekty użyteczności publicznej opalane są: olejem opałowym, tradycyjnie węglem kamiennym oraz ogrzewaniem elektrycznym.

Tab. 8 Energetyka obiektów użyteczności publicznej

Kotłownia	Obsługiwane obiekty	Typ jednostki kotłowej	Wydaźność cieplna	Rodzaj stosowanego paliwa
Przedszkole w Dąbrowie Chełmińskiej	Przedszkole	Piece kafłowe	~ 30 kW	węgiel kamienny
Biblioteka w Dąbrowie Chełmińskiej	Biblioteka	ogrzewanie elektryczne, grzejnikowe	16 kW	energia elektryczna